

TEZĂUR LITURGIC
19 IUNIE
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. CUVIOS
PAISIE
CEL MARE

BELGRAD, 1974

Архимандрит ЈУСТИН Поповић ЖИТИЈА СВЕТИХ

19. ЈУНИ ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПАИСИЈА ВЕЛИКОГ

Као што трулежна и пролазна лепота овога света привлачи к себи људе који жуде за њом и чини те се они, ради мале сласти, колебају осећањима и умом тако сежу за страстима, да не само презиру обећани им не бески живот, него се авај! - одвраћају и од самог Творца истинитог живота и претпостављају садашње будућем, драговољно пригрљујући на тај начин љуту и бесконачну смрт; тако и вечна на небесима блага побуђују у онима који се надају добити их неизмерну чежњу за њима и насићују срца њихова неком божанственом и неисказаном слашћу, и чине да се они непрестано сећају тамошњег блаженства, награде за трудове, и дивног славља подвижника; мисао о томе подстиче их на толико усрђе према тим вечним благима, да они не само временско и пролазно презиру, него чак ни живот свој не штеде, желећи да за Христа душу своју положи, и смрт за Њега претпостављају свима земаљским сластима и

лепотама. А када нема гоњења хришћана, онда се они труде да ту жељену за Христа смрт доживе на други начин: они узимају на себе дуготрајан, но за њих неопходан, пбдвиг самоумртвљења; при томе подносе безбројне муке: сваки дан постећи се, и разним подвизима подвизавајући се, и борећи се са невидљивим демонима и, будући у телу, непрестано приморавајући природу своју да се противи бестелесним непријатељима.

Један од таквих добрих и божанствених људи бејаше човек о коме хоћу сада да вам причам, вели писац овога житија свети Јован Колов,[4] изложивши његово рођење, младост и чудесно живљење. Име томе човеку беше Паисије. Слушајући преславне и надприродне ствари о њему, нека нико не посумња у њих, и нека нико не мисли да ја, из поштовања према овом светом оцу, ишта додајем у казивању о њему: он је далеко изнад сваке људске славе и, будући слављен од свих анђела у вишњим насељима, њему није потребна похвала од нас малих и грешних. Но ја ћу испричати о њему ради користи слушалаца и оних који желе да подражавају његове врлине. А испричаћу оно што сам очима својим видео и ушима својим чуо. Дакле, почећу повест о славном и поучном

животу преподобнога од самог детињства његовог.

Овог великог и блаженог мужа роди Египат, где се некада роди велики међу пророцима боговидац Мојсије, који својом блискошћу к Богу и великим чудесима прослави Египат, као што о томе казује Свето Писмо. Но не мање прослави се Египат и по други пут - због преподобног Паисија, који се роди у њему и обогати га својим чесним именом и многим врлинама.

Родитељи блаженог Паисија беху људи благоверни, бојаху се Бога, хођаху беспрекорно у заповестима Његовим и стараху се да разноврсним добрим делима угоде Богу. Они имађаху седморо деце, и васпитаваху их у доброј науци: да подражавају своје родитеље у врлинама. Они имађаху имања довољно, и потребитима даваху неоскудно. Њихове руке свагда беху пружене на давање, и што даваху ништима, то им се двоструко враћало од божанствених дарова. Али пошто нико од људи не може избећи смрти, то и родитељ Паисијев оде из овог живота, оставивши чесној жени својој старање о деци, међу којима најмањи по годинама беше дечак Паисије. Он беше највећа брига матерна.

Једне ноћи, када мати Паисијева спаваше, она имаде овакво виђење: јави јој се анђео

Господњи и рече: Бог, Отац сиротујућих, посла ме к теби да те питам, зашто си испуњена сувишном тугом односно деце, и стално си обузета тешком бригом о њима? Еда ли се једина ти бринеш о њима, а не и Бог? Остави, дакле, сада своју тугу и дај вишњем Богу једнога од твојих синова, да се кроз њега прослави пресвето и увек слављено име Господње. - Она на то одговори анђелу: Сви синови моји су Божји, и ако Му је који по вољи нека га узме. - Анђео онда узе Пасија за руку и рече: Овај је Богу по вољи. - Тада мати рече: Боље узми једнога од старијих. - На то јој анђео одговори: О, добра жено! не знаш ли да се сила Божија обично пројављује код слабих? Дакле, овај најмањи изабран је Богом, и он ће Му угодити". - Рекавши то, анђео отиде.

Пробудивши се од сна, мати преподобнога се чуђаше божанственом виђењу, и узношаше благодарне молитве Богу, и говораше: Нека буде, Владико, милост Твоја на нама и на слуги Твојој Паисију! - Изговоривши ове и сличне речи, и дуго се помоливши Господу, она одведе сина свог у цркву Богу, ради постављења у клир. А блажени дечак Паисије, удостојивши се ступања у клир, стаде подражавати врлинске мужеве и, растући годинама и разумом, он уједно растијаше и благодаћу Божјом. С дана на дан

срце се његово разгореваше све већом и већом љубављу к Богу, и он неизмерно жуђаше за монашким постригом. И када наступи време да му се та жеља оствари, те да у монашком чину стане водити савршенији живот, он благодаћу Божјом би као безазлено јагње одведен у Скитску постуњу, и тамо приведен пастиру словесних оваца, блаженом Памву.[5] Он га с љубављу и радошћу прими, и обуче га у свети иночки образ. Блажени Памво беше обдарен даром предзнања: по откровењу одозго он је знао све шта ће бити с Паисијем, и зато гледаше на њега као на изабрани сасуд благодати Божје, која га упућиваше на свако добро дело.

Пре свега блажени Паисије ревносно прохођаху послушање, усрдно се покорављујући оцу свом и у свему испуњујући вољу његову. При томе вођаше врло суров начин живота, и као по степеницама пењаше се у срцу свом ка савршенству у врлинама. А преподобни отац наш Памво, видећи да се он сав предаје великом подвижничком подвигу, и желећи да га подстакне на још већи, рече му: Чедо Паисије, почетник подвижник треба врло опрезно да чува сва чула од спотицања и саблазни, а нарочито да чува очи од радозналост гледања, и да никоме не гледа у лице, него да стално гледа доле, а умом да гледа у висину, и да

унутрашњим очима посматра неисказану лепоту славе Божје, славећи и певајући свемоћног Господа.

Научен овим речима свога учитеља, и Божјом љубављу рањен, блажени Паисије одлучи да то оствари на делу. И стварно, у току три године он врло строго држаше ову заповест: не гледати на туђа лица; и никада не гледате на људско лице, а марљиво читаше свете књиге, непрестано пазећи на речи Божје, и њиховим поукама као водом напајајући душу своју. И беше он, по речи Давида, као неко дрво засађено крај потока, које расте и цвета и род сладак доноси у своје време (ср. Пс. 1, 3). Њему премила беше она псаламска реч к Богу: Како су слатке језику мом речи Твоје, слађе од меда устима мојим (Пс. 118, 103). И непрестано се молећи, и постом и бдењем тело своје морехи и духу га подјармљујући, он у дубини срца свог, као у некој ризници, слагаше врлине.

Преподобни пак старац Памво, видећи Паисија како напредује, радоваше се таквом његовом врлинском животу по Богу; и родитељски пазећи на њега, он га руковођаше на веће подвиге, и побожно и лако упућиваше на свако богоугодно дело и знање, док га не начини најискуснијим међу иноцима.

А када настаде време одласку светог старца Памва ка небеском наслеђу, ка коме је тако жудео прећи, он великим благословом благослови блаженог Паисија и много пророчких речи изрече о њему, па пређе ка оном блаженом животу, да тамо прими очекивана неизразива блага. А ја смирени Јован, вели писац овог житија, остадох са свештеним Паисијем. У свему слични један другоме, ми живљасмо далеко од других, и, држећи се и у молитвеном правилу и у животу устава који примисмо од нашег оца, ми подржавасмо један другог, бринући се о спасењу душа наших. Али након мало времена, блажени Паисије зажеле најузвишенији подвиг и живот, те смо се морали растати. Све више разгоревајући се духом ка суровијем испосништву, он поче по читаву седмицу не јести, једино је у суботу и недељу јео само хлеб са сољу и пио воду, а у остале дане уместо хлеба телесног хранио се хлебом духовним. Он често читаше пророчку Књигу богогласног Јеремије, и овај свети пророк му се много пута јављао, објашњавајући му недокучиве у пророштву свом тајне и сакривеним мислима подстичући му ум на жељење обећаних блага. Но пружајући се напред ка најсуровијем начину живота, Паисије презре првобитно пошћење своје и изабра ново: он се стаде постити по читаве две недеље

узаstopце, и тек по њиховом истеку он узимаше по мало хлеба и соли, и воде под меру. За ово његово пошћење и равноангелно живљење нико не знађаше сем јединог Бога, који види све тајне људске и коме је откривено и све оно што још није објављено. Поред тога у њему се појави жеља да на себе узме и подвиг најстрожијег молчанија, да би насамо приносио мољења Владици Христу, приближио Му се још више и био обасјаван Његовом светлошћу.

Дознавши за ову његову жељу, наставља Јован Колов, ја са великом тугом схватих, да нам се ваља раставити. Но желећи да сазнам, да ли је ова његова намера од Бога, или од обичне људске самовоље, ја му рекох: Брате Паисије, ето ја видим да ти желиш да узмеш на себе подвиг безмолвног житија; искрено ти кажем, и ја имам ту исту мисао, само нисам уверен, да ли је тај помисао од Бога или не. Стога, помолимо се милосрдном Богу, да сам Господ наш по Својој вољи устроји наш живот и да нам открије, да ли да заједно живимо или да се раставимо. - Паисије ми на то одговори: Добро кажеш, мили; учинимо то што предлажеш.

И ми, ставши на молитву, сву ноћ топло се молисмо Богу. И милосрдни Господ, не желећи презрети наше мољење, посла нам са извешћем светог анђела Свог, који, представши нам у

свануће, рече: Господ вас раздваја у животу вашем; ти, дакле, Јоване, обитавајући овде, буди другим људима наставник ка спасењу; а ти, слуго Христов Паисије, пређи одавде на западну страну пустиње, и к теби ће се, говори Господ, сабрати велики збор инокујућих и, по Његовом наређењу, биће тамо саздан манастир, и прославиће се преко тебе име Његово.

Рекавши то, анђео отиде. А ми, вели Јован, с благодарношћу се поклонисмо Богу и, по наређењу Његовом, раздвојисмо се: ја остадох на истом месту, а блажени Паисије отпутова далеко, на западну страну пустиње; тамо он издуби у гори пећину и настани се у њој. И ту он свесавршеном чистотом својом и многим подвизима толико се приближи к Богу, да му се и сам Христос јављао, поучавао га и упућивао на врлину, као што ће се то видети из каснијег излагања.

Једнога дана, када Паисије сеђаше у својој пештери и певаше божанствене песме, њему се јави Спаситељ и рече: Мир теби, моме возљубљеном угоднику! - А он, обузет страхом и трепетом, рече: Христе човекољупче, Спаситељу! ја сам Твој слуга, и зашто ми Ти, Владико, указујеш тако велику милост, те си изволео сићи к мојој недостојности? - На то му Господ одговори: Видиш ли ову пустињу, како је

огромна? Ја ћу је тебе ради напунити постницима који ће славити име моје.

Тада изабрани угодник Божји Паисије, павши на земљу, рече: Владико Господе! Твојој крепкој руци све се покорава, и што Ти пожелиш, то и бива; но молим Твоју благост, дај ми да схватим, откуда ће се добијати оно што је потребно и нужно онима који се буду подвизавали у овој пустињи? - Спаситељ му на то одговори: Веруј мени који ти истину говорим: ако нађем да имају љубав, мајку свих врлина, и видим да извршују заповести моје, онда нека се низашта нужно не брину, јер ћу се ја старати о њима. - Тада Паисије понова упита Господа: Још једном упитаћу Твоју благост: на који ће начин они лако прећи ђавоље замке, и избећи љута искушења демонска? - На то му Господ одговори: Ако заповести моје, као што ти рекох, они буду држали с кротошћу, правдом и смиреним срцем, онда ћу их ја не само дићи изнад свих ђавољих борби и лукавих заседа, него ћу им и Царство небеско дати у наслеђе.

Рекавши то, Спаситељ са славом узиђе на небеса. А свети Паисије, још више испунивши срце своје страхом Божјим, стаде непрестано размишљати о Спаситељевом силаску с неба к њему.

Но отац зависти и човекомрзац - непријатељ ђаво, видећи да Паисије јуначки прелази преко његових замки, да је неуловљив за његове мреже и да је изнад свих његових нападаја, силно се јеђаше. И пошто не могаше да му се приближи, због божанске силе дате Паисију од Бога, он стаде измишљати друга лукавства, да би саплео слугу Христовог. Мислећи да га улови златном удицом лакомства, ђаво одлучи да га под видом милостиње ухвати у мрежу среброљубља, па кад Паисије буде отпао од свог убоштвољубља, онда ће љутим духовима зла постати лакши напад на њега. У том циљу лукави враг рода људског упути се неком египатском кнезу, човеку богобојажљивом и веома богатом. Јавивши му се у облику анђела, ђаво рече кнезу: Возљубљени, устани и иди у пустињу; тамо ћеш наћи човека по имену Паисија; он је пуки сиромах, али веома украшен врлинама, и изабрани је сасуд божанствене благодати. Када га будеш нашао, ти га, не цицијашећи, добро обдари златом, да би он имао чиме задовољити потребе и осталих пустињожитеља.

Кнез тај, не схватиши демонску превару, него мислећи да је то стварно анђео, узе доста злата и много другог, потребног за монахе, па крену ка светом Паисију. Но божанска сила, која обитаваше у Паисији, откри Паисију замку

ђавола који хоће да га под видом кнежеве милостиње зароби лакомством. И божанствени муж одмах устаде и пође у сусрет кнезу. И када свети Паисије срене кнеза, кнез га упита за пустињожитеља Паисија: ко је он и где живи? А Паисије са своје стране упита кнеза: Ради чега иштеш Паисија? Кнез одговори: Донесох да му дам злато, сребро и остало што треба, да би он то раздао монасима. У одговор на то, преподобни рече кнезу: О, христољупче! знај да злато и сребро нису потребни онима који добровољно живе у овој пустињи, и нико од настањених овде неће хтети примити ишта од твоје имовине. Стога се ти, не жалостећи се, врати своме дому, а Бог ће примити твоју добру намеру. Желиш ли пак да то што си са собом донео, раздаш немашнима, онда ето ти по египатским градовима много невољних, убогих, ништих, сирочади и удовица, - збрињавај њих, па ћеш велику награду примити од Бога.

Поверовавши светитељевим речима, кнез се врати и поступи по његовом савету: своје имање раздаде ништима и убогима и невољнима. А преподобном Паисију, када улажаше у своју пећину, јави се ѓаво и рече: О невоље, Паисије! Шта да радим с тобом, када ти одгониш све моје лукаве замисли? Идем дакле да са другима водим борбу, а на тебе већ нећу више долазити,

јер си ме победио. - Божанствени пак муж запрети ђаволу силом Христовом и одагна га од себе. Срамно одагнан, ђаво више не смејаше да бестидно приступи к светоме.

После тога преподобни оде у унутрашњи део пустиње. Боравећи тамо телом, он духом својим заједно са Небеским Силама предстојаше Владици свих. Уподобљавајући се Бестелесним Силама, он се предаде још строжијем животу; и зато се удостоји постати још на земљи гледалац небеских ризница, јер Дух Свети, који живљаше у њему, благоволи показати му славље праведника на небесима. Једном, ставши на молитву, Паисије се обрете, као крилима узлетевши, на небу: и виде тамо најпре прекрасна рајска насеља, препуна неисказаних радости; затим виде цркву првенествујућих и вечно ликујућих, и удостојивши се тамо причестити се невештаствене хране Божјих Тајни, он доби дар крајњег уздржања и неједења.

Причешћујући се Божанствених Тајни једанпут у седмици, и то у недељу - дана васкрсења Господња, преподобни Паисије провођаше до друге недеље потпуно без хране. Таком силом благодати, Творац обогати његову природу. Мени, вели писац овог житија, нека верује сваки који верује речи Божјој, јер реч

Божју имам за верног сведока. Не каже ли то и реч Божја, да се све покорава наређењу Божјем? А пошто је реч Божја истинита, онда нека сваки верује да је истинито и ово што ја говорим. По причешћу Божанским Тајнама Тела и Крви Христове преподобни Паисије је понекад проводио по седамдесет дана без телесне хране. И то није чудновато, јер божанска благодат има неисказану моћ, те је могла у Паисију подржавати живот боље него ли поткрепљење трулежном храном. Јер тело оних који живе по телесној природи, да не би изнемогло, тражи трошну храну за своје окрепљење; а они који у надприродном животу успеше као бестелесни, њима Стваралачка сила зна преизобилно давати ову благодат, којој се људска природа добро повињава, и живи не толико о телесној колико о духовној храни. Свемоћни Саздатељ, Бог наш зна како да у току триста и више година сачува без хране живот седморице спавајућих младића[6]; исто тако Он у небеским насељима одржава живот пророка Илије до Последњег дана. - Но о томе доста је; да пређемо сада на блаженог Паисија.

К овом преподобном оцу стицаху се не само мноштво инока него и мирјана, који су желели да живе поред њега; и населивши се око њега, као рој пчела, они ненасито жуђаху да се насите

сладошћу његовог духовног меда. А он, из вечног божанског извора црпући слаћу од видљивог меда благодат, точаше им ово духовно пиће, пуно неисказане сладости. И сваки дан растијаше број братије, који се сабираху и множаху око њега; сви они, одбацивши све лепоте овога света, еванђелски узимаху на раме јарам Христов. И неке од ове братије преподобни отац одвајаше на подвиг молчанија, да насамо разговарају с Богом топлом молитвом; неким пак наређиваше да са другима певају у цркви и заједно са братијом бораве у послушањима и уопште раде све; а неке одређиваше да изучавају рукодеље, да би они, не само хранили себе трудом руку својих, него и гладне сиромаше хранили, и немашну братију и путнике дружељубно збрињавали. А темељ свему беше ово: да нико ништа не ради по својој вољи, него по наређењу и расуђењу опитних отаца. - Такав беше завет преподобнога за братију који се сабираху к њему, такво његово учење за њих. Што се пак тиче устројства безмолвног живота самог преподобног оца Паисија, то је немогуће подробно изложити, стога од многога нека нешто мало буде речено.

После доста времена преподобни, видећи да му братија својим долажењем нарушава безмолвије, молитвено тиховање, стаде се

беспокојити пошто беше велики љубитељ молчанија. Стога он донесе одлуку, да напусти то место и старање о братији. И тајно од свих, он изиђе одатле и отпутова у најзабаченија места пустиње; и тамо на једном месту нађе пећину, настани се у њој, и проведе тамо три године. И за то време њему силно порасте коса на глави; и он, привезујући је некако вешто за колац, који беше побијен на врху пећине, сву ноћ без дремања свршаваше свеноћне молитве; а како ноћу тако и дању он не даваше себи покоја, потпуно се предајући раду, и само у раду имађаше себи одмор, ради љубави Божје, којом гораше стално. Стога и сам беше љубљен Богом, и удостојаван божанског јављања и лицегледања Христова, као што је и сам Спаситељ наш у светом Еванђељу рекао: Који има љубав к мени имаће к њему љубав Отац мој; и ја ћу имати љубав к њему, и јавићу му се сам (Јн. 14, 21).

Једном, када преподобни Паисије гораше особито пламеном љубављу к Богу и сав ум његов беше богомисленом молитвом удубљен у Господу, њему се, као и раније, јави Христос Спаситељ. А он, не будући у стању гледати пресветлу славу пресветог лица Спасовог, паде на земљу обузет страхом и трепетом. Но човекољубиви Владика пружи руку Своју, подиже Паисија са земље, и рече му: Мир теби,

угодниче мој! не страши се и нека не дршће срце твоје, јер делима твојим веома се наслађује доброта моја, и мени је врло мио подвиг твој. Весели се, дакле, и прими због тога лепо уздарје: ево дајем ти овакав дар: све што заиштеш од Оца мог у име моје, даће ти се. - А свети Паисије, видећи тако велику доброту Господњу, доби мало смелости и рече: Човекољупче Христе Боже! када по неисказаној доброту Својој Ти удостојаваш мене недостојног и бедног толике благодати Твоје, ја Те онда смирено молим: Ти ме сам упути и научи, за кога и за какве потребе треба да се молим, јер ја видим сва моја сагрешења пред Тобом, и за недостатке своје свагда молим милосрђе Твоје; опрости и покриј милосрђем Твојим мноштво грехова мојих, и дај ми да остало време живота овога проведем безгрешно, да бих, ставши лако на стазу спасења, помоћу Твојом и руководством Твојим несметано стигао добром завршетку. Јер ко може без Твоје помоћи и упутства ишта добро учинити и милост од Тебе добити? и која су наша добра дела, који труд, и какав подвиг, достојни тако превелике милости Твоје, када би ми чак и смрт за Тебе поднели, као што нам и ваља душе своје полагати за Тебе, Творца и Искупитеља нашег, и премилосрдног љубитеља нас грешних? Јер када Ти, бесмртни Бог,

проливајући Своју пресвету крв за нас смртне људе, претрпе крст, гроб, да би нам васкрсењем Својим устројио спасење, онда колике смрти треба ми да претрпимо ради Тебе, Спаситеља нашег?

Када свети Паисије са великом сладошћу срца говораше ово Спаситељу, Он га благослови и, одступивши од њега, узиђе са славом на небеса. А Паисије се поклони Владици своме, славећи Га и благодарећи Му за милосрдно снисхођење к њему.

Хоћу сада, вели писац овог житија, да истакнем велику ревност овог преподобног за свету веру, која се једном показа на овај начин. У једном египатском селу живљаше неки старац, по животу веома добродетељан, али у Светом Писму неук. И он из незнања паде у овакву јерес: за Свету Тројицу он говораше да није тројица него двојица, тојест, он исповедаше Оца и Сина, и изостављаше Светога Духа, говорећи да Он није Бог. И тако сам верујући погрешно, он и друге учаше том зловерју: и многи од простог народа следоваху његовом богохулном умовању и учењу, видећи његов врлински живот по Богу. Но Христос Бог који свима устројава спасење, не желећи да старчев труд и испоснички подвизи буду узалуд, обавести о њему блаженог Паисија и показа му село и место

где старац живљаше. Свети Паисије се одмах стаде хитно спремати за пут: својим рукама направи много котарица, сваку са по три ушице, и пође са котарицама к томе старцу, правећи се странац који продаје своју рукотворину. Многи од инока који се налажаху при старцу и држаху се његовог лажног учења и неправе вере, угледавши странца и његове котарице, и не знајући да је то Паисије, стадоше га питати, ко је и откуда је. А он на то одговараше да је дошао из пустиње да прода своје рукодеље. Питаху га и за котарице, зашто су начињене са по три ушице. Свети Паисије им на то одговори: Пошто сам слуга Пресвете Тројице и Њен усрдни љубитељ, то и котарице начиних са по три ушице на ознаку Свете Тројице, да бих ја не само срцем веровао и устима исповедао него и рукодељем мојим, које прасликује тројичност Божанских Лица, прослављао Свету Тројицу, Оца и Сина и Светога Духа; јер једна ушица је начињена на ознаку Бога Оца, друга - на ознаку Бога Сина, трећа на ознаку Бога Духа Светога; и као што свака котарица има три ушице, а по себи је једна, тако су и у Светој Тројици три Лица а један Бог.

Пошто свети Паисије у тако кратким речима изложи тајну Свете Тројице, постидеше се

присутни људн заједно са својим испосником и, спремивши се да га слушају, они му рекоше: О, чудесни, реци нам о православљу још јасније, и поучи нас још више твојим речима, јер си нас оним што си већ рекао веома задивио. - И божанствени Паисије, испунивши се Духа Светог, стаде, као искусан наставник, благоразумно и богомудро изобличавати јеретичку заблуду и њену убитачност по душу, и учити их светој православној душеспаситељној вери, и упућивати их на пут истине. Дуго им преподобни Паисије говораше из Божанственога Писма и из богонадахнутих књига, добро их научи да верују у Свету Тројицу и да Је побожно исповедају, и обрати оног старца и све што беху с њим к покајању за пређашњу заблуду њихову. И пошто их тако просвети, он крену натраг у пустињу узносећи благодарне молитве Господу. А када се приближи пустињи, изненада засија велика светлост пред његовим очима, и он, погледавши, виде сву пустињу испуњену анђелским војскама; задивљен, он недоумеваше шта је то, и мољаше Господа да му открије шта ово виђење значи. И одмах свети анђео, који му сапутоваше, рече: Ово ти показа Бог, да би ти знао, да и када си ти овде и када си одсутан, анђели по наређењу Његовом чувају иноке који обитавају у овој пустињи, као што ти сам Господ

обећа. - Паисије онда и за ово узнесе благодарност Богу Промислитељу, па крену даље и дође у своју келију.

Треба сада рећи нешто и о пророчком дару светог Паисија, јер овај угодник Божји беше пун прозорљивости.

Пошто слава о божанственом и светом Паисију прохођаше свуда и побуђиваше многе врлинољубиве душе да се упознају с њим и разговарају, то и блажени Пимен, који у то време беше сасвим млад, веома зажеле да види светог Паисија. Стога он оде к преподобном Павлу и стаде га молити да пође са њим к великом Паисију, јер Павле имађаше обичај да често посећује светог Паисија. Но на ову молбу отац Павле одговори Пимену: Чедо, ти си још млад, и мене је стид да те водим том светом мужу, јер је он велики угодник Божји и воли молчаније, и ми не одлазимо к њему тако олако, него са расуђивањем, и то не свагда, него у згодно време, ради користи душевне. - На то му Пимен одговори: Али, оче, кад стигнемо к њему, ја ћу остати ван келије, а ти сам уђи к светоме, и не мала сладост души мојој биће само да чујем глас његов када буде разговарао с тобом. Но ако се чак и не удостојим чути глас његов, онда бар да се ја бедни дотакнем келије његове; поред тога, када ти будеш излазио од њега, ја ћу се

дотаћи чесних ногу твојих, које су ступале унутра по келији његовој; и узећу прах од земље по којој ступају свете ноге угодника Божјег. И то ће за мене бити богат благослов.

Блажени Павле, видевши да Пимен све то говори са великом смиреношћу и благом вером, узе га са собом и одоше к великом Паисију. Када стигоше до келије светога, Павле куцну и уђе сам, а Пимен остаде ван. Примивши Павла с љубављу, као отац, свети Паисије упита и за младог Пимена, кога иако још не беше видео телесним очима, али га духовним очима беше угледао још издалека; - и рече Павлу: Где је твој млади сапутник? Павле одговори: Он остаде ван келије, оче, јер се боји и стиди да уђе к теби. - Наредивши да Пимен уђе, свети Паисије рече: Није добро забрањивати таквима улазак к нама, јер таквима Спаситељ учини лаким и улазак на небеса; и к старијима говори у светом Еванђељу: Ако се не повратите и не будете као деца, нећете ући у царство небеско (Мт. 18, 3).

Рекавши то, свети Паисије узе јуношу Пимена и, окренувши га лицем к себи, благослови га, а Павлу рече: Веруј ми, драги Павле, овај ће дечак спасти душе многих људи, и многи ће се, благодарећи њему, удостојити рајског насеља, јер је с њим рука Господња, која га штити и к божанственом путу води. - Рекавши то свети

Паисије, и руке своје на главу Пименову положивши, понова га благослови. И после дугог разговора о спасењу душе он их отпусти с миром. Сам пак, безмолствујући, молитвено тихујући у самоћи, ревносно упражњаваше своје уобичајене испосничке подвиге.

Но већ је време да пређемо и на преславна чудеса преподобног Паисија.

У крајевима сиријским живљаше један велики подвижник, украшен разним врлинама. Једном, када овај инок стаде на молитву, њему дође мисао: коме је он од угодивших Богу сличан? - Чим он то помисли, чу се божанствени глас с неба који гово раше: Иди у земљу Египатску, па ћеш тамо наћи мужа, по имену Паисија, који као и ти има смиреноумље и љубав к Богу. - Чувши то, чесни старац одмах с радошћу крену на пут, не марећи што је пут тако дуг и врло тежак. Журно путујући из Сирије у Египат, он стиже до Нитријске Горе[7] и упита за Паисија, где се налази. И пошто Паисијево име беше свуда познато, њему одмах казаше место његова боравка. Но и Паисију старчев долазак не би непознат, јер му благодаћу Божјом то би откривено. И уставши, Паисије изиђе у сусрет старцу. Сревши се у пустињи, они се с љубављу загрлише и светим целивом у Господу целиваше. Затим дошавши у

Паисијеву келију и сатворивши молитву седоше. И старац се први обрати речју к светом Паисију; он говораше сиријским језиком преко тумача, јер не знађаше египатски. А Паисије, будући Египћанином, туговаше не мало што не зна сиријски језик, јер није желео да пропусти ниједну корисну реч старчеву. И подигавши очи своје к небу, и ум устремивши к Богу, он уздахну из дубине срца и рече: Сине, Речи Божја, дај мени, служи Твоме, да разумем силу речи овог светог старца!

И чим он то рече у себи - о, да блиске помоћи Божје! - он одмах стаде разумевати сиријски говор старчев и, поучаван Божанственим Духом, он стаде говорити с њим сиријски. И наслађиваху се обојица водећи међу собом богонадахнуте разговоре без тумача. И казиваху један другоме своје подвижничке подвиге, откривене им од Бога, и каквих се Божјих дарова удостоји ко од њих.

Тако они проведоше шест дана, насићујући се духовном слашћу и веселећи се о Богу, Спаситељу свом. А по окончању душекорисних разговора својих, када старац већ хтеде да се враћа у свој завичај, свети Паисије призва све своје ученике, који тада беху с њим, и рече им: О, чеда возљубљена! овај преподобни муж, савршен у врлинама, пун је благодати Светога

Духа. Стога приступите сви, удостојте се благослова његовог, и примите молитве његове у заштиту вама од свих нападаја ђавољих.

Када то свети Паисије рече, сви ученици његови стадоше преподобном старцу Сирјанину одавати дужно поклоњење и примати благослов од њега. Затим, помоливши се Господу за ученике Паисијеве, и давши светом Паисију љубазни у Христу целив, и простивши се са свом братијом, овај старац крену у своју земљу, испраћен од Паисија и његових ученика.

Врло брзо по старчевом одласку дође к светом Паисију један брат од оних што усамљенички живљаху; и рекоше му ученици светога: О, возљубљени! овде код нас беше један човек Божји из земље Сирије, велики међу оцима старац, просвећен умом и срцем; он нас много укрепи својим душеспаситељним речима; он малочас крену натраг у своју постојбину, и ако хоћеш можеш га достигнути, јер није далеко одмакао, него је ту негде у близини. Похитај, дакле, и стигни га, да би се удостојио благослова од њега. - И брат тај хтеде одмах да похита за старцем. Али свети Паисије му рече: Не иди, јер је преподобни старац већ прешао више од осамдесет потркалишта пута, ношен на облацима у своју земљу. - Када то светитељ рече,

сви се удивише, и прослављаху Бога, дивног у светима Својим.

К преподобном Паисију дође једном неки брат који је желео да га види, и затече га где спава; а поред главе светитељеве угледа где стоји свети анђео хранитељ, дивна изгледа; и удививши се рече: Заиста Бог чува оне који Га љубе! - И брат се не усуди да приђе к заспалом оцу због присуства анђела, него заблагодаривши Богу отиде, јер доби велику корист од тога што се удостоји видети анђела Божја покрај преподобног.

Један од ученика светог Паисија, покоравајући се његовом наређењу, крену у Египат да прода своје рукодеље. На путу он случајно срене неког Јеврејина који је такође ишао у Египат и продужи пут заједно са њим. Путем Јеврејин, увидевши простоту његову, стаде својим поганим језиком изливати отров, који у срцу свом имађаше од душегубне змије, и рече иноку: О, возљубљени! зашто ви тако верујете у простог, распетог човека, када он није очекивани Месија? Други ће доћи, а он не. - Пошто Јеврејин изговори те и многе друге лукаве и душегубне речи, инок би, по умној слабости својој и по простоти срца, саблажњен Јеврејином: пажљиво слушаше његове речи као

да су истините, и салећен да одговори, он рече: Можда је и тако, као што ти говориш.

О, преваре и неочекиване напасти! јер овај инок (авај мени!) одмах се лиши благодати крштења, о чему ће бити речи касније.

Када се инок врну у пустињу и дође к преподобном Паисију, старац постаде неприступачан за њега; и не желећи ни да погледа на тог ученика свог, он се на све могуће начине склањаше од њега и не одговараше му ни једну реч. И пошто се дуго време отац тако клоњаше ученика тог, овај туговаше због тога и паћаше срцем, не знајући своју кривицу и грех према светом Паисију. Најзад, улучивши згодан тренутак, инок дође и припаде к ногама преподобноме, говорећи: Зашто, оче, одвраћаш чесно лице своје од мене, и презиреш мене, бедног ученика свог? и то што никада раније ниси имао обичај чинити, ти сада показујеш према мени, одвраћајући се од мене као од неког мрског човека? - Старац му на то рече: Ко си ти, човече? ја те не знам. - Инок одговори: Шта то туђе видиш у мени, оче, те ме не познајеш? нисам ли твој ученик тај и тај? - и он при томе изговори своје име.

Старац му онда рече: Тај ученик мој бејаше хришћанин и имаћаше на себи благодат крштења; а ти ниси такав. Но ако си ти стварно

тај мој ученик, онда ваистину благодат крштења отиде од тебе и обличје хришћанина узе се. Стога, кажи шта се десило с тобом? и испричај о искушењу што те је снашло, и какав си душегубни отров примио на путу? - Опрости ми, оче, одговори инок, ја ништа нисам учинио. - Светитељ му онда рече: Иди далеко од мене заједно са онима који су се одрекли Бога! Ја нећу да разговарам с тобом. Јер када би ти био онакав мој ученик какав си био раније, ја бих те и видео таквим какав си раније био.

Тада инок уздахнувши, стаде ронити сузе умилења, говорећи: Ја и јесам тај твој ученик, а не неки други, и не знам шта сам рђаво учинио. - Велики Паисије га онда упита: С ким си разговарао на путу? - С неким Јеврејиним, одговори инок, и ни с ким другим. - Светитељ га упита: Шта је Јеврејин говорио теби, и шта си му ти одговарао? - Ученик на то одговори: Јеврејин ми ништа друго није говорио, већ само ово рече: Христос коме се ви клањате није прави Христос, него ће други Христос доћи у свет. А ја му на то рекох: Можда је и тако, као што ти говориш.

Тада старац узвикну: Па шта може, несрећниче, бити горе и гадније од те речи, којом си се ти одрекао Христа и божанственог крштења? Иди сада и оплакуј себе како хоћеш,

јер ти нема удела са мношвом, него је име твоје написано са онима који су се одрекли Христа, и ти ћеш са њима примити суд и муке.

На ове речи светог старца ученик уздахну и заплака, па подигавши очи своје к небу он завапи к преподобном, молећи га и говорећи: Оче, смилуј се на мене кукавног, и дај мир души мојој! Несмотреношћу лишивши себе божанственог просвећења и поставши радовање за лукаве демоне, ја не знам куда да се денем? Ево, прибегавам к Богу и к твојим светим молитвама; не презри мене јадног, и умоли за мене Владика Христа, да ме понова обаспе Својим првобитним милосрђем!

Док се он тако мољаше, умилостивљујући старца више сузама него речима, свети се сажали гледајући га и рече му: Стрпи се, чедо, треба нам дуго молити за тебе милосрђе човекољубивог Бога. - Рекавши то, старац се затвори на молитву и стаде се топло молити ка свемилостивом Господу, да прости грех његовом ученику, који по несмотрености и пристодушности непажњи сагреси Њему. И Господ, који никада не превиђа него свагда испуњује молитве Свога угодника, преклони се на милост и опрости сагрешившем. А знак опроштаја би овакво виђење: преподобни виде благодат Светога Духа где се у виду голуба врати ка томе ученику и уђе

у његова уста; а виде притом и злог духа где изиђе из ученика у виду тамног дима и разли се по ваздуху.

Видевши то, преподобни се насигурно увери да је Господ подарио опроштај сагрешившем брату и, обративши се томе брату, рече: О, чедо! заједно са мношвом подај славу и благодарност Христу Богу! јер нечисти дух хуле изиђе из тебе, а место њега у тебе уђе Дух Свети, враћајући ти првобитну благодат крштења. Од тада, дакле, чувај себе, да не би више, из лењости и небазривости, поново упао у мреже богохулства и, тешко сагрешивши, наследио огањ геенски.

Такво беше једно од чудеса светог Паисија. Но треба говорити и о другим славним делима његовим.

Једном дође к светом Паисију неки старац Јован, који много година проведе у пустињи, обучавајући се испосничким подвизима. Он беше веома гладан и имађаше потребу за храном. Сазнавши Духом Светим да је Јован веома гладан, свети Паисије рече своме ученику: Брзо нам спреми трапезу и донеси храну, да се са оцем Јованом нахранимо. - Када трапеза би готова, преподобни Паисије предложи Јовану да се прихвати, рекавши: Због твога великог уздржавања теби је потребна храна; узми дакле и поткрепи се. - Јован му на то рече: Прости ми,

оче; сада је пост, и ја треба да постим због многих грехова мојих. - Старац се удиви Јовановом уздржању, одмах устаде и, погледавши на небо, рече из дубине срца: Господе, посети слугу Твога Јована, који се сврх силе труди ради имена Твог!

У то време када се свети Паисије тако мољаше у себи, Бог због молитве његове посла диван и преславан дар ономе за кога се он мољаше: Јован се нађе као у усхићењу, и виде неког предивног младића који у рукама држаше храну и пиће и даваше му их да се поткрепи у глади; а кад дође к себи, он беше испуњен велике сладости, као потпуно сит од пребогате трпезе, и већ му није била потребна храна предложена од старца, будући обилно нахрањен анђелском храном. Но заблагодаривши Богу и Његовом угоднику светом Паисију, он оде у своју пустињу, и још више појача свој пост, стално говорећи себи: Веома слатко једох, стога ћу се надаље постити с усрђем. - Тако овај блажени Јован, крепљен молитвама светог Паисија, напредоваше у испосништву.

Када сам понекад седео код преподобног Паисија, вели блажени Јован Колов, писац овог житија, к њему долажаху неки иноци са жељом да чују од њега корисну по душе њихове реч: при томе га често питаху: Говори нам, оче, о

спасењу; како да живимо по Богу? - А старац им на то одговараше: Држите заповести Божје и чувајте предања отачка. - И понова га иноци мољаху: Кажи нам, оче, још нешто на корист душа наших. - А божанствеини муж, прозорљивим очима својим видећи помисли њихове, говораше свакоме о чему ко мисли, и при томе им казиваше које су им помисли добре а које рђаве, и због чега им те помисли дођоше у срце. - И ти иноци, веома задивљени прозорљивошћу старца, говораху ми, вели Јован Колов, насамо: Оче Јоване, заиста нам ава Паисије откри све тајне срца наших; и оно што само јединоме Богу беше познато, он све то јасно виде у нама. - А ја им на то рекох: Много пута и ми искуством познасмо ту његову прозорљивост. Ако ми верујете, рећи ћу вам истину, јер немам шта друго говорити о њему сем истине. Поред тога, ми се и истинитог Судије бојимо, који каже у Светом Еванђељу: Својим ћеш се речима оправдати, и својим ћеш се речима осудити. За сваку празну реч коју људи рекну даће одговор у дан суда (Мт. 12, 37. 36). Дакле, нелажну и непразну реч вам говорим: све што често у себи помислих и што тајно од других учиних, отац Паисије, сусрећући ме када сам к њему одлазио, говораше ми о свему томе, као да је заједно са мном у келији

мојој био и видео све што радим. - Чувши то од мене, иноци се зачудише и рекоше: Диван је Бог у светима својим (Пс. 67, 36). И после тога они одоше, прослављајући Господа за велику благодат Његову коју је дао слуги Својем, светом Паисију.

Рећи ћемо још и о томе како силне беху молитве преподобнога и како могаху и великог грешника, који је одступио од Бога, обратити опет к Богу и привести спасењу.

Неки брат, по имену Исак, идући за својом вољом, напусти своје пустињско безмолвије, пустињско молитвено тиховање, и настани се близу града. И пошто често одлажаше у тај град ради продаје свог рукодеља, он лако упаде у мрежу погибли на следећи начин. Једна Јеврејка приђе к њему, да купи нешто од онога што је он продавао. А он, погледавши је у лице, примети њену лепоту, и одмах га захвати нечиста помисао према њој. Такође и жена, видећи да је он још сасвим млад, загледа се у њега, и после разговора који се разви међу њима, они заробише један другог сатанском љубављу. И ускоро, садејством ђавола, инок се заплете у мреже те рђаве жене и, зачевши муку, роди безакоње: јер напустивши иноштво, он се ожени њоме. Но што је још горе од тога, - о бола! - он бедник не само иноштво него и веру своју

напусти због љубави према тој жени, и пређе у јеврејску веру. И служећи старозаветном закону њиховом, он се стално дружаше с Јеврејима, и хуљаше Христа, Спаситеља нашег, као што Га Јевреји хуле. Јер у свему он следоваше вољи погане и проклете жене своје, која беше обузета таком злобом према Христу и таком мржњом према пресветом имену Његовом, да је често, прислонивши главу свога беднога мужа на своје груди и отворивши му уста, малим дрвцетом чачкала његове зубе, говорећи при томе: "да не остане међу зубима нека мрвица хришћанског причешћа". Јер та безбожна жена мишљаше, да код хришћана божанско Причешће дуго остаје међу зубима. А муж радо пристајаше уз злону њену и постаде непријатељ Христу, Господу нашем.

О безбожја! Знај да ће све вас заболети душа слушајући ово. Но ја се дивим дуготрпељивости Божјој, и великом човекољубљу Његовом, и неизмерној божанској благодати Његовој, која не само праведнике љуби него и грешнике жали, и тајном посетом дотиче се срца њихова, слично сунчаном зраку који проничући кроз малу рупицу у одасвуд затворену одају, сву је обасјава.

Но, враћам се на прекинуту повест. Онај несрећник инок, који се отуђи иноштва и

хришћанства, и пагубним безверјем гураше себе у дубину ада, после доста дуго времена стаде се полако будити као из неког сна и, изобличаван својом савешћу, постајати свестан своје пропасти. У то време нека братија из оне пустиње, у којој је отпали инок Исак раније проводио подвижнички живот, дођоше у град због неких потреба својих. Божји пак промисао удеси да ти иноци прођу поред оне куће где тај прелашћеник живљаше са Јеврејком. Угледавши их где пролазе, њему се душа потресе, и он се опомену ранијег живота свог и чесне дужности свете братије, па изађе из куће и стаде их распитивати: Откуда сте? ко сте? због чега дођосте? - Они му на то одговорише: Ми смо из Нитријске Пустине;^[8] ученици смо великог Паисија; дошли смо овамо ради својих потреба.

Тада он, уздахнувши дубоко, исприча им све о себи, и усрдно их стаде молити, да великоме старцу доставе његову молбу: да он умоли Господа за њега, да се молитвама његовим избави из замке вражије. Иноци, сажаливши се у срцу свом на њега, обећаше му да ће његову молбу доставити светоме старцу, што стварно и учинише: јер вративши се дома, они о свему томе испричаше блаженом оцу. Саслушавши их, старац уздахну из дубине срца и рече: Авај мени, возљубљена чеда, колики људи отпадоше

од божанске благодати због жена! Указања на такве људе имамо у светим књигама, написаним од древних отаца. Јер за врага, који војује против људи, нема јачег оружја од жена. Користећи то оружје, противник је лако савлађивао и велике људе. Сетите се великог Давида и његових унука и праунука. Ето због чега и ми треба да смо свагда опрезни, и да се стално молимо Богу, да нас избави од такве клопке.

Рекавши то, старац се затвори у својој молитвеној келији и, ставши на молитву, говораше к Богу: Господе Исусе Христе, Сине Божји и Речи! не презри дела руку Твојих и не допусти томе иноку да потпуно буде вргнут у дубину погибљи, него милостиво погледај из небеског станишта Свог, и не презри молитве које Ти приносим; прими мољење за одступившег од Тебе, који је већ почео да долази к себи; молим се Твојој благости: призови га на покајање.

Тако се светитељ мољаше много дана, и непрестано умилостивљаваше доброту Божију. И молбама његовим умољено би милосрђе Божије, јер Спаситељ не презире молитве оних који Га љубе. К светоме старцу, дакле, јави се сам Господ; и Он Свезнајући питаше га: За кога вапијеш к мени дан и ноћ? за оног ли што се

одрекао мене и отишао непријатељима, за оног несрећника што некада беше монах, а сада је Јеврејин? за њега ли се ти молиш, угодниче мој Паисије? - Старац на то одговори Господу: За њега молим Твоју благост, човекољубиви Господе. Јер гледајући на Твоје милосрђе, које све призива к спасењу и не жели смрти грешника него очекује његово обраћење, ја се због тог милосрђа Твог дрзнух молити за њега доброту Твоју; призови, Добри Пастиру, заблуделу овцу, и прими је понова у Свој тор, и буди милостив према њему. - На ову молбу Спаситељ му рече: О, угодниче мој! дивно је твоје благоумље, јер ти, угледајући се на моју љубав, бринеш се о спасењу грешника. Стога не тугуј: даће ти се што иштеш. - Рекавши то, Спаситељ узиђе на небеса.

Не прође много времена, а она зла жена Јеврејка, поражена гневом Божјим, умре. Тада се Исак понова врати у пустињу и, притекавши к преподобноме, припаде к чесним ногама његовим, плачући и исповедајући грехе своје; и својим повратком и покајањем он причини велику радост преподобноме и свима оцима те пустиње. И пошто би много поучен од великога оца, Исак понова прими пређашњу веру, и понова се обуче у анђелски образ; и подвизаваше се у великим трудовима, плачући и

ридајући за грехе своје. И тако проживевши остале дане своје у покајању врлински и богоугодно, он отиде ка Господу. И све то грешник доби молитвама преподобног Паисија: покаја се и спасе се. А ми који слушамо оваква преславна дела, треба да славимо и певамо Христа Бога, који тако узвелича угодника Свог.

Међу ученицима преподобног Паисија бејаше неки старац, који имађаше световне навике и обичаје; и када иноци долажаху к преподобноме ради поуке и слушаху његове богонадахнуте речи, слушаше с њима и тај старац, али никакве користи од тога не добијаше, јер не имађаше у себи добро обрађену и влажну земљу, него му срце беше као камен тврдо, те се добро семе божанствених поука не могоше у њему укоренити ни никнути. А што је још горе, он чак исмеваше речи светога старца: јер, пошто би отишао од лица преподобнога, он се пред другом братијом ругаше поукама преподобнога, говорећи при томе сушту и одвратну лаж. И неки иноци се саблажњаваху хулама које слушаху од њега. Након доста времена братија, не желећи више да слуша одвратне речи његове, а и не смејући да о томе обавести светога оца, одоше код једног богољубивога и врлинскога подвижника, и пожалише се на оног неваљалог

старца. Подвижник тај устаде и заједно с њима крену ка великом Паисију.

У то време свети Паисије се бављаше богоразмишљањем, и чу се анђелски глас: Нека ти је знано, оче, да онај старац који са ученицима твојим обитава, изазива код друге братије саблазан и размирице. Стога је потребно пресећи његов непристојни обичај и исправити га помоћу заповести. - На овај глас свети Паисије одговори: Давно бих то ја учинио, када бих знао да га могу исправити. Али пошто је ђаво готов да га погуби и, долазећи му, мами га својим лукавствима у мрежу своју, то ја и не смем да му кажем нешто оштро, да га моја реч не би огорчила и увредила, и он због тога изишао из братства и из пустиње, и отишао у свет. У том случају ја бих испао виновник његове погибљи и био крив пред Богом што нисам могао трпети брата, кушаног врагом. Треба се молити за њега, да се исцели од таквог недуга. - Рекавши то, он се стаде молити Богу за тог старца, и тог часа виде хулног и бестидног духа где излази из старца.

Потом стигоше братија ка оцу са оним богољубивим подвижником, и пре но што почеше говорити о непристојном старцу, дође и он сам за њима и, припавши к ногама светога оца, стаде их сузама обливати, кајући се и

просећи опроштај, и обећавајући да ће исправити свој живот. И од тада он постаде кротак и послушан; и с радошћу слушаше богонадахнуте поуке што излажаху из уста преподобног оца, и стараше се усрдно да их спроведе у дело. И ускоро он многе превазиђе у врлини, и постаде искусан отшелник, помоћју и молитвама светог Паисија, који му испроси велику милост од Господа.

Но о овоме је доста. Не треба прећутати и друга преславна дела светог Паисија: зато ћемо изоставити казивање о многобројним чудесима његовим, јер је немогуће да подробно описујемо сва та чудесна дела његова. Дакле, пошто смо доста рекли о њима, остала ћемо прећутати.

Једном дођоше к светом Паисију у пустињу два млада брата, и по наређењу његовом стадоше живети заједно са осталом братијом који се већ налажаху у његовом манастиру. Сам пак преподобни Паисије са учеником својим живљаше одвојено у пустињи, далеко од свога манастира. Дуго време та два брата носише подвиг послушања; затим дођоше к старцу и молише га да им допусти да живе у пустињи насамо, отшелнички. Видећи њихову усрдну тежњу ка подвигу постништва и сматрајући да су способни за издвојено пустињачко безмолвије, он им испуни жељу и благослови их да се

преселе из манастира у пустињачко отшелништво. И та два брата, нашавши себи у пустињи згодно место за безмолвије, за молитвено тиховање, настанише се тамо и провођаху живот богоугодно, одбијајући јуначки све нападе злих духова. Али невидљиви враг, увек завидећи добрим људима и умејући проналазити различите и разноврсне замке против слугу Христових, пронађе лукавство против њих, и наведе овакво искушење на њих: једноме од пустињожитељних отшелника, који не беше још сасвим у монашком нестицању, би украдена његова убога имовина келејна. Малодушан, тај отшелник жаљаше за украденим стварима и тражаше свуда онога који га је покрао, али га не пронађе. Чувши пак за неког пустињожитељног прозорљивог старца и надајући се да му он може открити покрадене ствари и крадљивца, он се упути к ње.му, јер к преподобном Паисију није смео ићи, да га овај не би стао ружити због имовинољубља. Дошавши код тог прозорљивца, инок га мољаше да му каже где се налазе покрадене ствари и ко их је украо. Али тај старац уствари не беше благодаћу Божјом просвећен у прозорљивству, него провиђаше по дејству ђаволске силе. И он, научен од ђавола, оклевета она два инока који се недавно настанише у пустињи. Притом рече:

Они извршише крађу; ухвати их, и не пуштај их док ти не даду твоје покрадене ствари.

Чувши то, отшелник одмах одјури у лавру те пустиње; и дошавши к игуману, измоли од њега јаку стражу, па оде даље и изненада нападе на два безмолвствујућа брата, ухвати их као злочинце, и бијући их и вукући их доведе у лавру. Ту их с бешчешћем затворише у тамницу. А игуман са старцима, поверовавши том прозорљивцу, осуди те невине иноке, као лопове, да буду лишени монашког чина и да буду мучени због покрадених ствари.

Преподобни Паисије, благодаћу Божјом прозорљиво сазнавши све то што се збива, и сажаљевајући та два брата који невино страдају, устаде и крену из своје келије у ту лавру. О његовом доласку брзо се свуда рашчу, пошто међу пустињацима не беше славнијег имена од Паисијевог, јер је Паисије свуда био слављен због свог узвишеног живота. Да би га поздравили, слегосе се к њему братија и старци из околних манастира и отшелничких келија. Између осталих дође и онај старац, који по прелести демонској издаваше себе за прозорљивца. И када сви оци и братија дадоше светом Паисију љубазни целив у Христу, велики отац их упита: Куда склонисте она два млада инока пустиножитеља? - Братија ћутаху. Затим

неки од њих, одговарајући, рекоше: Оче, они су лопови, и због рђавог дела свог они су у тамници затворени. - Свети их на то упита: Ко вам каза за њих да су лопови? - Братија онда, указујући на прозорљивог старца, одговорише: Овај прозорљиви старац обавести нас да су они лопови. - Тада велики Паисије упита тог старца: Је ли истина то што си рекао за њих? - Он одговори: Истина је што сам рекао, јер ми то би откривено од Бога. - На то свети Паисије рече: Када би та прозорљивост твоја била од Бога а не од демонске прелести, онда се ђаво не би видео у устима твојим.

Чувши то, сви бише обузети страхом: јер је свима било јасно да су речи што излазе из Паисијевих уста истините. И сви стадоше ружити прелашћеног прозорљивца, и примораваху га да иште опроштај од преподобнога. И он, обузет стидом, припаде к чесним ногама светитељевим, говорећи: Оче, прости ми и помоли се за мене прелашћеног. - Светитељ сатвори молитву за њега, и одмах на очиглед свију из уста прелашћеног изиђе демон сујете и лажи и, претворивши се у огромног дивљег вепра, веома разјарен јурну на преподобног, желећи да га зубима својим разнесе. Но блажени отац, запретивши нечистом духу, посла га у бездан. А старац, који раније

беше прелашћен ђаволом, осети и очима својим виде где изиђе из њега демонска сила прелести; па испуњен страховитим ужасом и трепетом, паде на земљу и ваљаше се крај ногу Паисијевих, молећи са сузама да му подари потпун опроштај. Тако и братија који, поверовавши прелашћеноме, злостављаху невине, припадоше сви к светоме и мољаху за опроштај. И изведоше из затвора она два млада инока, и сви, гледајући на њих, плакаху с умилењем, а они што им беху неправду нанели прошаху од њих опроштај. Преподобни пак Паисије поучи све, да се чврсто пазе од таквих прелести вражијих и да не верују лажном прорицању оних који се праве свети и прозорљиви. Затим, издвојивши се насамо са лаврским игуманом, каза му где су положене покрадене ствари, а о онима који су извршили крађу не рече ништа. Онда, давши опроштај свима, и сатворивши молитву за све, он се врати у своју келију.

У та времена и у тим египатским пустињама засија у испосништву други угодник Божји, преподобни Павле, ради чијих молитава Бог такође јављаше велику милост људима. Пожелевши једном да га посети, преподобни Паисије оде к њему. И састадоше се они као два анђела Божја и као два војника Христова, који

снажно савлађују невидљиве непријатеље и помажу један другоме. И беху они обојица као јака тврђава, неосвојива никаквим нападима вражјим. И разговараху међу собом речима пуним Духа Светога, а уједно се наслађиваху и слатким плодом молчанија. И у старости својој они сваки дан измишљаху чисто младићске подвиге, као да изнова почињу подвизавати се и водити још савршенији живот. Велики Паисије беше старији и по годинама од Павла, и већ временит; а блажени Павле беше растом наочит и душом бодар; и рече преподобни Паисије: Док смо у овом животу Господ наш не жели да се тело наше разлењује; и биће стидно и срамно, ако се у време исхода нашег обретемо у лењости.

Када преподобни Паисије то рече, блажени Павле, саслушавши, рече: О, началниче отаца! ја већ ево следим твојом похвалном и добром савету - не разлењивати тело, и надам се у Бога да ће ми твојим светим молитвама дати да свој живот проведем по твојој вољи.

Пошто преподобни Паисије и блажени Павле много дана проведоше заједно и користише један другоме разним поукама, они се опростише љубазним целивом у Господу, и растадоше се телесно али не духом. Преподобни Павле остаде на своме месту, а свети Паисије се врну у своју келију.

Оба ова света оца беху чудотворци, прогонитељи страсти, искусни руководиоци у делу спасења душа људских, молитвеници за све и свакога, свима посредници и наставници спасења, људи силни у делу и речи, добар пример свима и свакоме, јер се монашки труди свештенога Павла веома слављаху, а многобројни и надприродни постнички подвизи блаженога Паисија, које он обављаше тајно, беху познати многима, иако не сви, оно бар неки. И беху неки од тих подвига познати зато, да би могли побудити на благодарност свемоћном Богу оне који слушају и на још ватреније усрђе оне који се подвизавају. А превисоко житије његово није у стању потпуно изразити ниједна реч људска, јер он много служаше Господу тајно, и по великом смирењу свом није волео да добра дела његова буду позната другима. И када би га ко од братије питао: Која је врлина највише? - Он је одговарао: Она која се чини тајно и о којој нико не зна. - И још је говорио да је велика врлина ово: поступати у свему по вољи других а не по својој.

У целом врлинском животу свом преподобни је за сваки посао имао одређено време, и тога се распореда строго држао. Он је имао време када је ћутао, време када је говорио, време када се усамљивао и затварао у својој келији, време

када је излазио к братији и разговарао с њима о душекорисним стварима. И тако се преподобни у безмолвију, у усамљеном молитвеном тиховању приближавао Богу путем богомисленог узлажења, а у општењу са братијом тражио спасење ближњега. А најдивније беше то, што је он умео мудро скривати своје врлине, да подвизи живота његовог не би били много познати онима што живљаху заједно с њим. Јер када су братија почињали да га славе због неког подвига његовог, он је одмах остављао тај подвиг, и прихватао се другог, да би онај први отишао у заборав. А када га ја, вели писац његовог житија, питах: Зашто тако поступаш? он ми радосно одговараше: Зато, да би пређашњи подвиг мој остао неповређен; јер је људска похвала - велика опасност, и ко се ради ње труди, мала му је корист, и од таквих људи мало се њих спасава, пошто им сујетна слава веома нашкођује. Добро је о томе Господ наш рекао: Да не зна левица твоја што чини десница твоја (Мт. 6, 3).

Опоменувши се ових речи из поука преподобнога, наставља свети Јован Колов, ја приступам завршетку своје повести. Преподобни отац наш Паисије, велики по животу и просвећен врлинама, достигавши дубоку старост, заврши овдашње трудове своје,

и би позван од Господа на вечни одмор у небеском блаженству. Тело његово би чесно погребено мноштвом инокујућих, а душу његову прими бесмртни живот небески.[9]

Мало времена после тога и блажени Павле у својој предалекој пустињи отиде из овдашњег живота. Прешавши ка нестаривом животу, он се заједно са светим Паисијем настани у светлости светих, да би се и блажене душе њихове заједнички наслађивале бесконачним упокојењем, као што се у монашким подвизима трудише заједно. Чесна тела њихова нису дуго почивала одвојено: по промислу Божјем она бише положена на једном месту, и то на следећи начин. Преподобни отац наш Исидор, који се постио у својој обитељи на гори Пелусиској,[10] чувши за престављење великог Паисија, седе на лађу и доплови до места где беше погребено свето тело преподобног оца. Чесно га извадивши из земље и обавивши погребеним покривачима, он га положи у ковчег, желећи да обитељ своју обогати њиме, као неком великом ризницом, драгоценијом од сваког богатства. Уневши ковчег у лађу своју, он крену са великом радошћу, певајући и славећи Господа. А када пловљаху недалеко од оне пустиње, где почиваше чесно тело преподобног Павла, лађа одједном стаде, заустављена непознатом силом,

и сва се окрену ка тој пустињи Павловој. Лађари се дуго трудише да лађу крену са тог места и отплове даље, али никако не успеваху; они два дана проведоше у том труду, али не могаху да макну, и беху у великој недоумици. А преподобни Исидор, схвативши да је то заустављање лађе по дејству промисла Божјег, нареди лађарима да не крмане лађом него да је пусте да плови куда хоће. И лађа, вођена невидљивом руком, доплови до обале и наседе у плићаку према пустињи, где је лежало тело светог Павла. То сневесели све на лађи и они беху у великој недоумици. Утом на ту обалу дође из пустиње неки знаменит старац, по имену Јеремија, и довикну онима на лађи, говорећи: О, возљубљени! зашто се сврх сила трудите борећи се са лађом? Зар не видите да преподобни Паисије призива љубимца свог, преподобног Павла? Он хоће да заједно с њим буде пренесен у ваш крај и на једном месту положен. Зато похитајте и узмите тело његово.

Чувши то, преподобни Исидор и сви што беху с њим испунише се великом радошћу и, изишавши на обалу, питаху тог чесног оца Јеремију: Где је положено тело светог Павла? - Он их одведе у далеку пустињу и показа им гроб преподобног Павла. Они онда узевши чесне мошти његове, драгоценије од најскупоценијег

злата и драгог камења, однесоше их к моштима светог Паисија, и чим уђоше у лађу, одмах лађа сама крену са свога места и, - о чуда! - заплочи тако чудесном брзином да зачас стиже у пристаниште Пилусије. Онда преподобни Исидор изнесе на копно чесне мошти обојице светих отаца, Паисија и Павла, однесе их са појањем псалмова и духовних песама у своју обитељ и положи у цркви, њиме подигнутој. И биваху преславна чудеса: узнемиравани од нечистих духова и болесници болесни од најразноврснијих болести добијаху исцељење од самог додира к чесним ковчезима њиховим, изгоњаху се нечисти дуси, и сваки недуг се тренутно лечаше молитвама ових великих угодника Божијих.

Ја Јован, звани Колов, од многога написах ово мало на корист оних који читају и слушају, а у славу Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме приличи свака слава, част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. Спомен светог апостола Јакова празнује се 23. октобра.

2. Никифор Калист - грчки историчар четрнаестог века, оставио нам "Историју Цркве".
3. Овоме Авгару, по предању, Господ Христос послао Свој нерукотворени образ. Едеса - град у Месопотамији.
4. Свети Јован Колов - египатски подвижник; преставио се око 430. год. у пустињској келији близу града Кољцума, данашњег Суеца. Спомен његов 9. новембра.
5. Спомен његов 16. јуна.
6. Чудесно пробуђење седморице младића догодило се за царовања Теодосија Млађег (408 - 450. год.), када се беху појавили јеретици који одрицаху васкрсење мртвих. У време те смутње у Цркви би дато ово очигледно сведочанство о васкрсењу преминулих. Спомен седморице младића 4. августа.
7. У северном крају Египта, на делти Нила.
8. Почетак монаштву у Нитријској Пустињи положен је светим Амоном, савремеником светог Антонија. У самој Нитрији свети Амон основа манастир, а свети Антоније постави почетак устројству скитова. Крајем четвртог века ту бејаше до педесет манастира, уређених по уставу светог Пахомија. На југу

од Нитрије налажаше се Скитска Пустиања, где обитаваше много монаха.

9. Свети Паисије пресели се душом у вечност 400. године.

